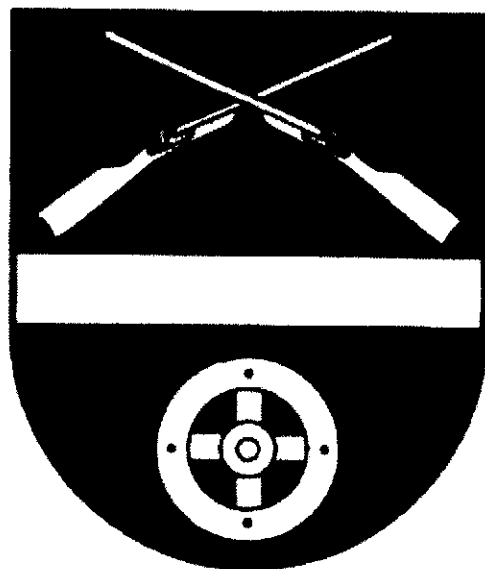

OBEC BYSTRÉ

Šarišská 98/20, 094 34 Bystré

**KOMUNITNÝ PLÁN
SOCIÁLNYCH SLUŽIEB
OBCE BYSTRÉ
(2016-2021)**

OBSAH

Príhovor starostu obce Bystré.....	3
Úvod.....	4
1 Východisková situácia poskytovania sociálnych služieb	5
1.1 Poskytovanie sociálnych služieb v nepriaznivej sociálnej situácii	6
1.2 Druhy sociálnej služby.....	7
1.3 Formy sociálnych služieb	8
1.4 Komunitné plánovanie a komunitný plán.....	9
1.5 Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov	10
2 Analýza sociologických a demografických údajov o obci Bystré	11
2.1 Poloha obce	11
2.2 História obce	12
2.3 Obyvateľstvo obce ..	13
2.4 Výchova a vzdelávanie ..	14
2.5 Zdravotníctvo.....	14
2.6 Kultúra ..	14
2.4 Hospodárstvo ..	15
2.5 Nezamestnanosť.....	15
3 Analýza sociálnych služieb v obci Bystré	16
3.1 Analýza stavu poskytovaných služieb v obci Bystré	16
3.2 Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb v obci Bystré	16
3.3 SWOT analýza v sociálnej oblasti obce Bystré	17
4 Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb v obci Bystré.....	19
4.1 Rozvoj sociálnych služieb v obci Bystré	19
4.2 Časový plán realizácie koncepcie rozvoja sociálnych služieb	19
4.3 Spôsob vyhodnocovania koncepcie rozvoja sociálnych služieb v obci.....	20
Záver.....	21
Príloha.....	22

PRÍHOVOR STAROSTU OBCE BYSTRÉ

Vážení občania obce Bystré,

predstavujem Vám Komunitný plán sociálnych služieb obce Bystré na roky 2016-2021, ktorý bol spracovaný v tomto roku v zmysle Zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a ktorý je platný od 15.03.2016.

Komunitný plán sociálnych služieb je metóda, pomocou ktorej môžeme plánovať obsah a rozsah sociálnych služieb tak, aby zodpovedali špecifikám našej obce a uspokojovali potreby našich obyvateľov. Našou snahou je, aby sme postupne v ďalšom období zabezpečovali úlohy a ciele stanovené v tomto Komunitnom pláne sociálnych služieb. Vďaka komunitnému plánu sa nám bude dariť adresnejšie a efektívnejšie využívať financie obecného rozpočtu pre skvalitnenie sociálnych služieb tam, kde je to potrebné a žiaduce.

Komunitný plán kladie dôraz na aktívnu úlohu užívateľov sociálnych služieb a zastúpenie ich záujmov v procese plánovania. V tomto procese je zapojený široký okruh verejnosti, čo umožňuje každému občanovi vyjadriť svoj názor na problematiku dostupnosti a kvality sociálnych služieb. Preto každý z Vás, vážení spoluobčania, má možnosť aktívne poukazovať na problematiku sociálnych služieb, ich kvalitu, kvantitu, či dostupnosť v našej obci. Spoločne teda hľadáme možné riešenia, zdroje sociálnych služieb a tak zvyšujeme ich efektivitu v našej obci Bystré.

Všetkým poskytovateľom sociálnych služieb želám veľa úspechov pri realizácii sociálnych aktivít v obci a naplnenie spoločne plánovaných zámerov v obci Bystré.

PhDr. Ľubomír HREHA
starosta obce

ÚVOD

Vývoj spoločnosti zavádza do praxe nové pojmy, nové technológie, či nové prístupy. Celá spoločnosť postupne prechádza vývojovým procesom, ktorý si vyžaduje pulz doby. V tejto súvislosti sa do praxe zavádza pojem „komunitné plánovanie“, hoci jeho obsahové zameranie rozhodne nie je novinkou.

Komunitné plánovanie je jednou zo základných metód riadenia rozvojových procesov, metóda pomocou ktorej možno zmapovať a plánovať sociálne služby tak, aby zodpovedali miestnym špecifikám a potrebám jednotlivých občanov komunity.

Komunitným plánovaním sa zisťujú samotné nedostatky v súvislosti s poskytovaním sociálnych služieb a taktiež stanovuje priority budúceho rozvoja komunity.

Komunitné plánovanie predstavuje proces, ktorý má za cieľ zmapovať miestne potreby sociálnych služieb a porovnať ich s miestnymi zdrojmi.

Ciele komunitného plánovania vychádzajú zo sociálnej súdržnosti všetkých obyvateľov komunity a sú zamerané na uspokojovanie potrieb obyvateľov:

- predchádzať sociálnemu vylúčeniu, chudobe, sociálnej odkázanosti, sociálnej izolácii a prehľbovaniu týchto negatívnych javov,
- zameranosť na resocializáciu, rehabilitáciu a reintegráciu všetkých skupín danej komunity,
- pomáhať udržať alebo si znovu získať svoje miesto v prirodzenom prostredí jednotlivcovi, skupine,
- vytvárať priestor pre aktívny dialóg k daným problémom komunity,
- hľadať aktívne riešenia konkrétnych problémov komunity.

Znaky komunitného plánovania sú nasledovné:

- dialóg a vyjednávanie,
- zapojenie všetkých, ktorých sa daná oblasť dotýka,
- dialóg a vyjednávanie postavené na rovnosti a názorovej pluralite,
- dosiahnutie konsenzu.

1 VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA POSKYTOVANIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Sociálne služby predstavujú vo všeobecnosti rôzne činnosti a aktivity, ktoré sú určené na pomoc ľuďom, ktorí sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii, nevedia si svojpomocne zabezpečiť základné životné potreby, prípadne potrebujú pomoc z iných vážnych dôvodov.

Sociálne služby sú z historického hľadiska najstaršou súčasťou sociálnej práce. Záujem o túto činnosť, a zároveň aj jej profesionalizáciu a jej miesto v spoločnosti, nastal už začiatkom 20. storočia.

Rozvoj sociálnych služieb je jedným z predpokladov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, a preto je nevyhnutné, aby obce zohľadňovala rozvoj sociálnych služieb v súlade so stanovenými národnými prioritami. Štát priamo ukladá obci vypracovanie a schválenie komunitného plánu sociálnych služieb na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb, v ktorom má zohľadniť miestne špecifiká a potreby fyzických osôb v oblasti sociálnych služieb poskytovaných na území obce.

Poskytovanie konkrétnych sociálnych služieb sa v súčasnosti opiera o právne nástroje, ktoré sú legislatívnym rámcom pre všetkých poskytovateľov sociálnych služieb. Samotná tvorba týchto právnych nástrojov na príslušných úrovniach verejnej správy v Slovenskej republike rešpektuje platnú legislatívu. Jedná sa o nasledujúce právne nástroje:

- zákon č.448/2008 Z.z. o sociálnych službách,
- zákon č.369/1990 Z.z. o obecnom zariadení,
- zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy,
- zákon č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy,
- zákon č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky,
- národné priority rozvoja sociálnych služieb,
- všeobecne záväzné nariadenia o sociálnych službách spracované na úrovni VÚC a miestnych samospráv,
- program hospodárskeho a sociálneho rozvoja spracovaný na úrovni VÚC a miestnych samospráv,
- koncepcia rozvoja sociálnych služieb spracovaná na úrovni VÚC,
- komunitný plán sociálnych služieb spracovaný na úrovni miestnych samospráv.

Zákon č. 448/2008 § 2 ods. 1 hovorí o sociálnych službách ako o odbornej, obslužnej alebo o súbore takých činností, ktoré sú zamerané nasledovne:

- prevencia vzniku, riešenie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie osoby, rodiny alebo komunity,
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb osoby,
- riešenie krízovej sociálnej situácie osoby a rodiny (t. j. ohrozenia života alebo zdravia osoby a rodiny, ktoré vyžaduje bezodkladné riešenie),
- prevenciu sociálneho vylúčenia osoby a rodiny.

Sociálne služby sa vykonávajú najmä prostredníctvom sociálnej práce, kde sa uplatňujú postupy zodpovedajúce poznatkom spoločenských vied a poznatkom o stave a vývoji poskytovania sociálnych služieb.

1.1 Poskytovanie sociálnych služieb v nepriaznivej sociálnej situácii

Sociálny zákon veľmi jasne definuje stav nepriaznivej sociálnej situácie. Takýto stav nastáva, ak je konkrétne ohrozenie osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy z nasledujúcich dôvodov:

- osoba nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb (t. j. ubytovania, stravy, nevyhnutného ošatenia, obuvi a nevyhnutnej základnej osobnej hygieny),
- životné návyky alebo pre spôsob života,
- ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav,
- dovŕšenie dôchodkového veku,
- výkon opatrovania osoby s ťažkým zdravotným postihnutím,
- ohrozenie správaním iných osôb,
- osoba sa stala obeťou obchodovania s ľuďmi.

Vychádzajúc zo Všeobecnej deklarácie ľudských práv, ale aj zo samotnej legislatívy v sociálnych otázkach vo všeobecnosti platí zásada rovnakého zaobchádzania. Občan má právo na zabezpečenie dostupnosti informácií v zrozumiteľnej forme o poskytovaní sociálnych služieb a právo na poskytovanie sociálnych služieb, právo výberu druhu sociálnej

služby, formy jej poskytovania a poskytovateľa sociálnej služby za splnenia podmienok ustanovených legislatívou. Zároveň je aj poskytovateľ sociálnej služby povinný prihliadať na individuálne potreby prijímateľa sociálnej služby, podľa jeho možností ho aktivizovať a spolupracovať s rodinou, či komunitou na utváraní podmienok na návrat prijímateľa do prirodzeného rodinného prostredia.

Druh alebo forma sociálnej služby, či samotný rozsah poskytovania sociálnej služby sa v konkrétnom prípade určuje podľa nepriaznivej sociálnej situácie konkrétnej osoby a v niektorých prípadoch aj podľa stupňa odkázanosti osoby na pomoc inej osoby (napr. ide o prípady poskytovania sociálnych služieb v zariadeniach určených osobám odkázaným na pomoc iných a dôchodcom a o opatrovateľskú službu).

Sociálne služby sa poskytujú prostredníctvom odborných, obslužných a ďalších činností, ktoré je poskytovateľ povinný poskytnúť alebo zabezpečiť v prípade, že sú tieto činnosti taxatívne pri týchto službách vymedzené. Zároveň poskytovateľ môže vykonávať aj iné činnosti ako upravuje zákon, ktoré zvýšia kvalitu sociálnej služby.

Vo všeobecnosti platí, že sociálne služby sú službami verejného záujmu a sú poskytované bez prioritného záujmu dosiahnuť zisk.

1.2 Druhy sociálnej služby

Existuje niekoľko druhov sociálnej služby, ktoré v rámci skvalitnenia poskytovania konkrétnych služieb možno účelne a vhodne kombinovať.

a) Sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb v zariadeniach, ktorými sú:

- nocľaháreň,
- útulok,
- domov na pol ceste,
- nízkoprahové denné centrum,
- zariadenie núdzového bývania.

b) Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi:

- pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúlad'ovania rodinného života a pracovného života,
- poskytovanie sociálnej služby v zariadení dočasnej starostlivosti o deti,
- poskytovanie sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu.

c) Sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku:

- poskytovanie sociálnej služby v zariadení pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek,
- opatrovateľská služba,
- prepravná služba,
- sprievodcovská a predčitateľská služba,
- tlmočnická služba,
- sprostredkovanie tlmočnickej služby,
- sprostredkovanie osobnej asistencie,
- požičiavanie pomôcok.

d) Sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií:

- monitorovanie a signalizácia potreby pomoci,
- krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií.

e) Podporné sociálne služby:

- odľahčovacia služba,
- pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností,
- poskytovanie sociálnej služby v dennom centre,
- poskytovanie sociálnej služby v integračnom centre,
- poskytovanie sociálnej služby v jedálni,
- poskytovanie sociálnej služby v pracovni,
- poskytovanie sociálnej služby v stredisku osobnej hygieny.

1.3 Formy sociálnych služieb

Podľa spôsobu poskytovania sociálnej služby a v závislosti od typu nepriaznivej sociálnej situácie, resp. od prostredia, v ktorom sa daná osoba zdržiava, zákon o sociálnych službách rozoznáva nasledovné formy sociálnych služieb:

a) Ambulantná sociálna služba

Ambulantná forma sociálnej služby sa osobe, ktorá dochádza, je sprevádzaná alebo je dopravovaná na miesto poskytovania sociálnej služby. Miestom poskytovania ambulantnej sociálnej služby môže byť aj konkrétne zariadenie.

b) Terénna sociálna služba

Terénna sociálna služba sa poskytuje osobe v jeho prirodzenom sociálnom prostredí. Túto formu sociálnej služby možno poskytovať aj prostredníctvom terénnych programov, ktorých cieľom je predchádzať sociálnemu vylúčeniu osoby, rodiny alebo komunity, ktoré sú v nepriaznivej sociálnej situácii.

c) Pobytová sociálna služba

Ak formy sociálnej služieb: terénna alebo ambulantná nie sú vhodné, účelné alebo dostatočne neriešia nepriaznivú sociálnu situáciu osoby, poskytuje sa pobytová sociálna služba. Súčasťou tejto pobytovej sociálnej služby je ubytovanie.

Pobytová sociálna služba sa poskytuje ako týždenná alebo celoročná sociálna služba, pričom týždenná pobytová služba má prednosť pred celoročnou pobytovou službou.

1.4 Komunitné plánovanie a komunitný plán

Nástrojom komunitného plánovania je tzv. komunitný plán ako dokument, ktorý je výsledkom rokovaní medzi všetkými účastníkmi procesu komunitného plánovania, pričom reaguje na miestne sociálne problémy a navrhuje kroky k riešeniu.

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách o komunitnom pláne hovorí, že je konkrétnym modelom pre danú obec, nielen všeobecným dokumentom. Je výsledkom mapovania potrieb konkrétnych obyvateľov obce, čo prináša uspokojovanie potrieb na základe lokálneho a priameho stavu obce.

Komunitný plán sociálnych služieb a koncepcia rozvoja sociálnych služieb v zmysle platného zákona o sociálnych službách obsahuje:

- a) analýzu stavu poskytovaných sociálnych služieb v územnom obvode obce alebo vyššieho územného celku,
- b) vyhodnotenie materiálno-technického vybavenia sociálnych služieb a vzdelanostnej štruktúry zamestnancov poskytovateľa sociálnych služieb,
- c) analýzu požiadaviek prijímateľov sociálnej služby a ďalších obyvateľov v územnom obvode obce na rozvoj sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov sociálnych služieb a cieľových skupín,
- d) analýzu sociologických a demografických údajov v územnom obvode obce,
- e) určenie cieľov a priorit rozvoja sociálnych služieb v územnom obvode obce,

- f) časový plán realizácie komunitného plánu sociálnych služieb alebo koncepcie rozvoja sociálnych služieb vrátane určenia personálnych, finančných, prevádzkových a organizačných podmienok na ich realizáciu,
- g) spôsob vyhodnocovania plnenia komunitného plánu sociálnych služieb alebo koncepcie rozvoja sociálnych služieb.

Komunitný plán kladie dôraz na aktívnu úlohu užívateľov sociálnych služieb a zastúpenie ich záujmov v procese plánovania. V tomto procese je zapojený široký okruh verejnosti, čo umožňuje každému občanovi vyjadriť svoj názor na problematiku dostupnosti a kvality sociálnych služieb. Komunitný plán totiž nielen popisuje a analyzuje existujúce zdroje a potreby, ale aj ponúka stratégiu rozvoja a poukazuje na povinnosti zúčastnených subjektov.

Cieľom komunitného plánovania sociálnych služieb je:

- a) posilňovať sociálnu súdržnosť všetkých obyvateľov obce,
- b) predísť sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii ohrozených jednotlivcov a skupín,
- c) opäť vtiahnuť do života komunity tých, ktorí stoja na jej okraji.

1.5 Úlohy a kompetencie obce v zmysle platných sociálnych zákonov

Kompetencie obce v sociálnej oblasti sú rozsiahle a dotýkajú sa všetkých oblastí sociálneho zabezpečenia. Obec má nezastupiteľné miesto pri zabezpečovaní úloh spojených s riešením hmotnej a aj sociálnej núdze občanov, sociálnej pomoci, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately a najmä v oblasti sociálnych služieb.

Zákon o sociálnych službách č. 448/2008 Z.z. a o zmene a doplnení Zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov dáva obci konkrétne kompetencie a úlohy:

- a) obec vypracúva, schvaľuje Komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- b) obec utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja,
- c) obec je správnym orgánom v konaniach o odkázanosti na sociálnu službu,
- d) obec vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu,
- e) obec poskytuje alebo zabezpečuje základné formy sociálnych služieb,
- f) obec poskytuje základné sociálne poradenstvo,
- g) obec uzatvára zmluvy o poskytovaní sociálnej služby, o poskytovaní finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby a o uhradení ekonomicky oprávnených nákladov, napr. s inou obcou, atď.

2 ANALÝZA SOCIOLOGICKÝCH A DEMOGRAFICKÝCH ÚDAJOV O OBCI BYSTRÉ

Obec je samostatný územný samosprávny celok Slovenskej republiky. Obec je právnickou osobou, ktorá za podmienok stanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami.

Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby jeho obyvateľov. Snahou obce je preto dosiahnutie trvalo udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, s dôrazom na využitie miestnych zdrojov, pri súčasnom rešpektovaní limit a zachovaní rovnováhy v jednotlivých zložkách života a životného prostredia. Tieto snahy obce napomáhajú k zlepšeniu vybavenosti obce základnou infraštruktúrou, povzbudeniu podnikateľskej aktivity, rozvoju vidieckej turistiky, efektívnemu zvýšeniu využitia miestnych daností, aktivizácii miestneho obyvateľstva, oživeniu kultúrneho, športového a spoločenského života v obci, zlepšeniu sociálnej klímy a životného prostredia.

2.1 Poloha obce

Obec Bystré sa nachádza v severozápadnej časti Vranovského okresu. Patrí k najväčším obciam v okrese s počtom obyvateľov 2 766.

Obec má chotárne hranice s Čiernym, Skrabským, Remeninami, Ďurďošom, Hanušovcami a Hermanovcami.

Chotár obce sa rozprestiera na ploche 1321 hektárov. Nachádza sa v rozmedzí 150 až 373,3 m n.m., pričom stred obce leží vo výške 175 m n.v. Základ hydrologickej siete tvorí rieka Topľa, do ktorej sa vlieva Hermanovský potok a Šľachtinský potok. Pod horou Poloma na ľavej strane Tople vyviera minerálny prameň – kyselka „Ščevica“.

Zalesnenú časť katastra tvoria v prevažnej väčšine listnaté stromy. Vyskytujú sa tu hrab obyčajný, buk lesný, breza biela, agát biely, dub zimný, javor poľný a iné. Rastú tu aj ihličnaté stromy, najviac sa vyskytuje borovica sosna. Územie obce je bohaté aj na živočíšstvo.

2.2 História obce

Prítomnosť osídlenia údolia rieky Tople človekom v dobe kamennej potvrdili výskumy a nálezy Ladislava Bánesza. Aj na území obce Bystré bol nájdený predmet z tejto doby. Ide o nález kamennej sekerky z hnedého rádiolaritu z neskorej doby kamennej (eneolitu).

Prvé ucelenejšie údaje o lokalite, v ktorej sa nachádza obec, pochádzajú až z 13. storočia. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1386. Pánmi šarišskej časti obce boli Soósovci. Po nich začiatkom 17. storočia vlastnili obec Keczerovci, ktorí boli potomkami Abovcov. V lete 1831 po vypuknutí cholerovej epidémie na Zemplíne bola v Bystrom na príkaz stoličných hodnostárov postavená kordonálna stráž.

Po zavedení urbáriálneho patentu cisárovnou Máriou Teréziou sa richtár volil z troch kandidátov, ktorých navrhoval zemepán. Prísažných však mohli obyvatelia obce voliť slobodne. Volení boli dvaja, prípadne traja prísažní.

Nie je známe, kedy bol v obci postavený prvý mlyn. V druhej polovici 16. storočia sa však už spomínajú vodné mlyny, pravdepodobne išlo o 2 mlyny. V prvej polovici 18. storočia bol vlastníkom oboch mlynov Ľudovít Szeghy. V roku 1869 už boli v obci 3 mlyny. V roku 1931 dala vdova Anna Hamzová pri mlyne postaviť parnú pílu (gater). V súčasnosti sa z piatich mlynov zachovali len budovy troch. Ani jeden nie je v prevádzke.

V 80. rokoch 19. storočia existovala v obci tkáčska manufaktúrna dielňa. Budova tkáčskej dielne sa nachádzala na okraji obce. Na lúke vedľa tkáčskej dielne bolo miesto, kde sa bielilo plátno. Voda na bielenie plátna sa brala z neďalekého Hermanovského potoka.

Most na krajinskej ceste v obci plnil dôležitú funkciu, a to tak z hľadiska vojenského, ako aj hospodárskeho. Zároveň bol aj mostom spájajúcim Šariš so Zemplínom, pretože potok, ktorý prekleňoval, bol aj župnou hranicou. V roku 1841 bol postavený nový dubový most. V roku 1899 bol odovzdaný do užívania železný most. V roku 1945 postavilo provizórny most vojsko (železný most bol zničený). V roku 1946 bol postavený nový most a dovtedajší most bol rozobraný a odvezený do Hunkoviec.

Prví židia sa v obci usadili v druhej polovici 18. storočia. Usudzuje sa, že pochádzali z oblasti Haliče. V roku 1942 bolo do koncentračných táborov deportovaných niekoľko židovských rodín. Zachránili sa len tí, ktorým sa podaril útek, a tí, čo mali americké štátne občianstvo. Napriek tomu, že dne už v obci nežijú, ich takmer 200-ročná prítomnosť zanechala po sebe viditeľné stopy. Je to napr. budova synagógy, židovské cintoríny a pod.

Nie je známe, kedy sa v chotári obce usadili prví Rómovia. Dôkaz o ich prítomnosti v obci je z roku 1831. Koncom 50. rokov žilo v obci 120 Rómov. Sčasti si postavili vlastné domy, sčasti dostali byty na sídlisku Kolónia.

Územné rozdelenie obce na dve časti, z ktorých jedna časť patrila pod správu Šarišskej a druhá pod správu Zemplínskej stolice, trvalo až do roku 1881. V roku 1882 sa územie zemplínskej časti pričlenilo k šarišskej časti a obec sa spojila ako jeden celok. Zjednotenie malo významný vplyv na ďalší rast a rozvoj obce.

Obec (obe jej časti) sa od 14. storočia do polovice 19. storočia volala *Bystra* (Bisztra). V druhej polovici 19. storočia sa pre šarišskú časť používal názov *Tapli-Bisztra*, pre zemplínsku časť *Tapoly-Bisztra*. Po zjednotení obce v roku 1882 sa používal názov *Tapolybisztra*, od roku 1906 *Tapolybesztercze*. Po vzniku prvej ČSR bol prijatý názov *Bystré*.

2.3 Obyvateľstvo obce

V obci Bystré podľa posledných dostupných údajov, t.j. k 30.06. 2015 žije 2 766 obyvateľov. Z celkového počtu obyvateľov je 1368 žien (49,45%) a 1398 mužov (50,55%).

Obyvateľstvo podľa vekovej štruktúry:

Vek	Počet	% zastúpenie
0 - 2	75	2,7%
3 - 5	92	3,3%
6 - 9	155	5,6%
10 - 15	202	7,3%
16 - 19	141	5,1%
20 - 29	478	17,3%
30 - 39	439	15,9%
40 - 49	370	13,4%
50 - 59	342	12,3%
60 - 69	253	9,1%
70 - 79	146	5,3%

80 - 84	52	1,9%
85 +	21	0,8%

Vo vekovej štruktúre obyvateľstva obce v dôsledku menšieho počtu obyvateľov predproduktívnom veku oproti poproduktívnom veku možno očakávať demografický problém prestarnutie obyvateľstva, ktorý prinesie problém v sociálnej starostlivosti obyvateľstva.

2.4 Výchova a vzdelávanie

V súčasnosti výchovu a vzdelávanie detí v obci poskytujú tieto výchovné zariadenia:

- Základná škola Bystré 347
- Materská škola Bystré 172
- Materská škola Bystré Sídlisko 311

Na mimoškolské aktivity je zriadené:

- Komunitné centrum Bystré
- Školský klub detí pri Základnej škole.

Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že rozvoj výchovy a vzdelávania sa bude odvíjať podľa počtu žiakov.

2.5 Zdravotníctvo

Zdravotnícku starostlivosť v obci poskytujú:

- 2 ambulancie praktického lekára pre dospelých
- detský lekár
- stomatológ
- rehabilitačné zariadenie
- lekáreň.

2.6 Kultúra

Spoločenský a kultúrny život v obci zabezpečujú:

- Obecná knižnica
- miestne organizácie

2.7 Hospodárstvo

V obci je zastúpenie najmä drobných živnostníkov. Ich existencia na území obce značne vplýva na finančné možnosti obce a obyvateľstva.

Niektorí podnikatelia majú len sídlo v obci a svoju podnikateľskú aktivitu vykonávajú mimo obce.

Miera ekonomickej aktivity je pomerne vysoká aj vďaka ponukám na možnosť zamestnať sa v okolitých mestách ako Prešov, či Vranov nad Topľou.

Najvýznamnejší poskytovatelia služieb v obci::

- Slovenská pošta
- Obecný podnik služieb, s.r.o.
- miestne obchody, pohostinstvá

Najvýznamnejší priemysel v obci::

- Zeocem, a.s.
- Stomex, s.r.o.
- Agrodružstvo

2.8 Nezamestnanosť

V obci je vysoká nezamestnanosť 15 - 20 %. Podieľajú sa na tom prevažne rómski spoluobčania, ktorých v obci žije až 555.

Od marca 2004 obec v rámci Národného projektu, ktorý sa financuje z Európskeho sociálneho fondu, spolupracuje s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, tak že zamestnáva občanov, ktorí sú v hmotnej núdzi na menšie obecné služby.

3 ANALÝZA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V OBCI BYSTRÉ

3.1 Analýza stavu poskytovaných služieb v obci Bystré

Sociálna infraštruktúra je určená na uspokojovanie potrieb obyvateľstva. Jej rozmiestňovanie je spojené so štruktúrou osídlenia, ako aj veľkosťou obce. Zameranie a koncentrácia zariadení sociálnej infraštruktúry je priamo spojená s potrebou racionalizovať dostupnosť k nej, stanoviť ich optimálnu kapacitu k dopytu.

Zmenou spoločensko-ekonomického systému došlo k prerozdeleniu zdrojov a financovania sociálnej infraštruktúry medzi štátnu správu, miestnu a regionálnu samosprávu a súkromný sektor.

Obec Bystré poskytuje najmä tieto sociálne služby:

- dohľad nad nesvojprávnymi občanmi (spolupráca s okresným súdom),
- funkcia osobitného príjemcu sociálnych dávok,
- návštevy jubilujúcich starších občanov obce,
- stretnutia dôchodcov,
- uvítanie do života novorodencov obce,
- pomoc v krízových situáciách (živelná pohroma, rodinná tragédia...).

3.2 Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb v obci Bystré

Obec Bystré nepočíta v budúcnosti s prudkým nárastom počtu obyvateľov, najmä v kategórii predproduktívneho a produktívneho veku. Na základe štatistických údajov a demografickej analýzy je v budúcnosti tendencia starnutia populácie, ktorá bude sprevádzaná s čoraz väčšími požiadavkami na sociálne služby (najmä pre občanov po produktívnom veku).

Základné sociálne služby pre potreby obyvateľov sa poskytujú prostredníctvom rozmanitých aktivít novozriadeného Komunitného centra v obci Bystré. Podľa vykonaného prieskumu potrieb a požiadaviek s ohľadom na budúce potreby, by sa obec Bystré chcela orientovať na nasledujúce sociálne aktivity:

- a) rozšírenie a zabezpečenie formy sociálnych služieb podľa konkrétnych požiadaviek,
- b) poskytovanie sociálnej služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu:
 - ťažkého zdravotného postihnutia,
 - nepriaznivého zdravotného stavu,
 - dovŕšenie dôchodkového veku,
- c) zriadenie zariadenia opatrovateľskej služby
- d) rozšírenie činnosti klubu dôchodcov a klubu pre mládež,
- e) vybudovanie cyklotrasy a chodníka z dôvodov nielen športového vyžitia starších občanov, ale aj bezpečného presunu medzi dvoma časťami obce Bystré,
- f) rekonštrukcia časti obce so zameraním na vybudovanie relaxačnej a oddychovej zóny: parková zeleň, lavičky...

3.3 SWOT analýza v sociálnej oblasti obce Bystré

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - zriadenie Komunitného centra v obci Bystré, - právo na poskytnutie sociálnych služieb je zaručené rovnako všetkým občanom, - záujem občanov obce o rozvoj sociálnej oblasti v obci. - vlastná legislatívna činnosť samosprávnych orgánov umožňujúca úpravu niektorých oblastí sociálnych služieb podľa špecifických potrieb a podmienok obyvateľov obce, - kľud vidieckeho prostredia, - nájomné byty pre mladé rodiny, - školské zariadenia, - sieť ihrísk, športovísk, telocvičňa. 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatočne zabezpečená kontinuita sociálnej a zdravotnej starostlivosti pri dlhodobej odkázanosti na pomoc inej osoby, - nedostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov z obce, ktorí zabezpečujú poskytovanie sociálnych služieb, - nedostatok finančných prostriedkov na rozširovanie rozsahu a druhu sociálnych služieb, - migrácia kvalifikovanej pracovnej sily smerom von z obce, - nepriaznivý demografický vývoj, - vysoký index starnutia obyvateľstva.
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - zvyšovanie zodpovednosti obce za riešenie lokálnych problémov, - cielenie opatrení podľa miestnych potrieb, - rozvoj svojpomocného riešenia miestnych problémov, - rozširovanie spolupráce medzi samosprávou a regionálnymi združeniami obcí, - spolupráca s verejnosťou s cieľom zvyšovania zodpovednosti a aktívnej účasti verejnosti pri riešení sociálnych problémov, - podpora a rozvoj dobrovoľníctva, - realizácia spoločenských akcií, - podpora mladej generácie v obci. - na rôznych úrovniach - spoločná prezentácia miest a regiónov - organizovanie spoločných podujatí 	<ul style="list-style-type: none"> - možný odliv kvalifikovaných odborníkov zo sociálnej sféry do iných odvetví, - riziko zvyšovania úhrad a riziko znižovania kvality služieb z dôvodu zvyšovania nákladovosti poskytovaných služieb, - nárast počtu sociálnych kategórií občanov vyžadujúcich sociálne služby, - nedostatok finančných prostriedkov na samosprávnej úrovni, - postoje a predsudky zamestnávateľov pri poskytovaní pracovných príležitostí ľuďom zo znevýhodnených sociálnych skupín v obci, - nízke príjmy seniorov a ich platobná neschopnosť za poskytnutie služieb.

4 CIELE A PRIORITY ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V OBCI BYSTRÉ

4.1 Rozvoj sociálnych služieb v obci

Národné priority rozvoja sociálnych služieb sa orientujú na tieto základné oblasti:

- podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb,
- rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s denným a týždenným pobytom,
- vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb.

Obec Bystré sa tieto národné priority snaží naplňať nasledovne:

- obec zabezpečuje poskytovanie sociálnych služieb realizáciou rozmanitých aktivít v rámci Komunitného centra v obci Bystré,
- pre občanov so sociálnymi a spoločenskými problémami preskúmať možnosť vytvorenia osobitného príjemcu dávky v hmotnej núdzi, aby sa dávky sociálneho systému využívali na ten účel, na ktorý sú poskytované štátom.
- realizáciou aktivít podporiť spoločensky neprispôsobivých obyvateľov na začlenenie do spoločenského života v obci a vzbudiť v nich pocit zodpovednosti k spoločenským hodnotám,
- výstavba nových nájomných bytov pre mladé rodiny,
- výstavba a rekonštrukcia detských ihrísk,
- podpora klubov dôchodcov, či klubu pre mládež.

4.2 Časový plán realizácie koncepcie rozvoja sociálnych služieb

Komunitný plán sociálnych služieb obce Bystré úzko participuje na PHSR obce Bystré 2015-2020. Jedným z cieľov komunitného plánu je vytvoriť podmienky pre skvalitnenie spoločenského života v obci Bystré.

Nakoľko finančné možnosti obce v súčasnom programovom rozpočte sú ohraničené, je potrebné túto požiadavku zahrnúť do programového rozpočtu n roky 2015-2020. Nie je totiž v možnostiach obce realizovať všetky zámery iba z vlastných zdrojov. Zámerom môže byť vypracovaný projekt s využitím viac zdrojového financovania poskytovaných sociálnych služieb.

4.3 Spôsob vyhodnocovania koncepcie rozvoja sociálnych služieb v obci

Bystré

Významnú úlohu v procese komunitného plánovania zohráva široká verejnosť, teda najmä miestni obyvatelia obce. Od nich sa očakáva, že vyjadria svoje požiadavky vo sfére poskytovania sociálnych služieb, a teda aj v rámci komunitného plánovania. Tento plán sú obyvatelia obce pozvaní priebežne monitorovať, zodpovedne posudzovať a vytvárať aj jeho finančné zabezpečenie.

a) Účasť na komunitnom plánovaní

- písomné návrhy občanov (preberá ich zodpovedný pracovník v sociálnej oblasti),
- ústne návrhy občanov (na Obecnom úrade sa vyhotoví úradný záznam o predložennom návrhu, ktorý predkladateľ potvrdí svojím podpisom),
- účasť obyvateľov obce na verejných zhromaždeniach v obci.

b) Zmeny v komunitnom pláne

Komunitný plán možno zmeniť, ak:

- zmenia sa priority,
- ak sa získajú finančné prostriedky na konkrétne potreby
- objavia sa nové návrhy na poskytovanie sociálnych služieb.

c) Časový horizont vyhodnocovania komunitného plánu

Obecné zastupiteľstvo obce Bystré minimálne raz v roku prerokuje Správu o sociálnej situácii v obci a podľa zistených skutočností bude aplikovať vznesené požiadavky, pripomienky a návrhy do komunitného plánu obce.

ZÁVER

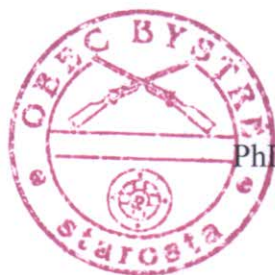
Ktokoľvek z ľudí sa raz môže ocitnúť v situácii, že či už pre vysoký vek, zlý zdravotný stav, či inú príčinu sa nebude môcť postarať sám o seba. Potrebuje preto niekoho na pomoc, či už svojho blízkeho, priateľa alebo sociálneho pracovníka. Takisto môže niekto z nejakých dôvodov stratiť bývanie a ocitne sa (niekedy aj s malými deťmi) na ulici. Alebo môže čeliť inému sociálnemu problému: závislosti na alkohole, drog, gamblerstvu. V takýchto, ale aj mnohých ďalších situáciách je pre občana miestom prvého kontaktu obec, kde má trvalé bydlisko. A na základe legislatívy Slovenskej republiky mu je obec povinná pomôcť, po splnení určitých podmienok.

Komunitné plánovanie, ktoré slúži na plánovanie rozvoja sociálnych služieb, je jednou zo základných metód riadenia rozvojových procesov v regióne alebo konkrétnej komunite. Keďže hlavný význam tohto komunitného plánovania spočíva v stanovení priorit v práci s jednotlivými komunitami a časových intervalov na dosiahnutie požadovaných cieľov, miestna samospráva tomuto komunitnému plánovaniu značné úsilie. Obec Bystré v tomto smere tiež nie je výnimkou. Novovytvorený komunitný plán obce Bystré svedčí o snahe predstaviteľov obce aj v budúcnosti aktívne pôsobiť v oblasti rozvoja sociálnych služieb.

Podakovanie patrí všetkým za spoluprácu pri tvorbe Komunitného plánu sociálnych služieb obce Bystré. Sme presvedčení, že komunitné plánovanie bude stálou súčasťou praxe a procesov smerujúcich k rozvoju sociálnych služieb na území našej obce. Veríme, že aktívna účasť zo strany poskytovateľov a občanov obce pretrvá aj pri realizácii navrhovaných opatrení, ako aj pri nevyhnutnom budúcom aktualizovaní tohto Komunitného plánu, nakoľko sa jedná o otvorený dokument, ktorý rieši základné fungovanie obce a zainteresovaných subjektov v sociálnej oblasti.

Dokument *Komunitný plán sociálnych služieb obce Bystré (2016-2021)* bol prerokovaný a schválený na zasadaní Obecného zastupiteľstva, dňa 11.03.2016 uznesením č. 97/2016.

Bystré 15.03.2016

PhDr. Ľubomír Hreha
starosta obce

PRÍLOHA

A Dotazník pre obyvateľov obce Bystré

Dotazník pre obyvateľov obce Bystré

Tento dotazník je súčasťou *Komunitného plánu sociálnych služieb obce Bystré*. Cieľom tohto plánu je vypracovať návrh na postupné vybudovanie systému sociálnych služieb, ktorý bude zodpovedať potrebám obyvateľov obce. Dotazník dáva možnosť širokej verejnosti vyjadriť sa k súčasnému stavu a dať aj návrhy k ďalšiemu rozvoju sociálnych služieb v obci.

A. Štatistické otázky dotazníka

1. Pohlavie

- a) muž
- b) žena

2. Koľko máte rokov?

- a) 8 - 35
- b) 36 - 45
- c) 46 - 55
- d) 56 - 65
- e) 66 - 75
- f) 76 a viac

3. Aké je vaše najvyššie dokončené vzdelanie?

- a) základné
- b) stredná škola bez maturity
- c) stredná škola s maturitou
- d) vysokoškolské

4. Aké je vaše sociálne postavenie?

- a) zamestnanec
- b) študent/ka
- c) podnikateľ/ka (SZČO)
- d) dôchodca/dôchodkyňa
- e) v domácnosti
- f) invalidný dôchodca / dôchodkyňa
- g) dobrovoľne nezamestnaný
- h) poberateľ DvHN

5. Aké je zloženie vašej domácnosti?

- a) jednotlivec
- b) obaja rodičia s dieťaťom/deťmi
- c) jednotlivec s dieťaťom/deťmi
- d) manželia žijúci v domácnosti bez detí / resp. deti sú dospelé a žijú inde
- e) viac generačná domácnosť
- f) iný typ

6. Ako by ste ohodnotili životnú úroveň vašej domácnosti?

- a) veľmi vysoká
- b) skôr vysoká
- c) skôr nízka
- d) veľmi nízka

B. Sociálne aktivity v obci Bystré

1. Ako dlho žijete v obci Bystré?

- a) menej ako 5 rokov
- b) 5-15 rokov
- c) 16 – 30 rokov
- d) viac ako 30 rokov

2. Na koho sa obrátite v prípade, že by ste potrebovali získať informácie o niektorej zo sociálnych služieb v obci?

(vyberte maximálne 3 odpovede)

- a) obrátim sa na človeka, ktorý sa s podobným problémom už stretol
- b) nakontaktujem sa na organizácie, o ktorých viem, že podobné služby poskytujú
- c) vyhl'adám pomoc u priateľov, v rodine
- d) získam informácie z internetu
- e) získam informácie na úradoch
- f) u ošetrujúceho lekára
- g) neviem, doteraz som sa s takouto situáciou nestretol